

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.4.1.19>

ЗГОДА ПОТЕРПІЛОГО ЯК СКЛАДНИК ПЕРЕДУМОВИ УКЛАДЕННЯ УГОДИ ПРО ВИЗНАННЯ ВИНУВАТОСТІ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Максим Глоба

аспірант кафедри кримінального права № 1

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого (Харків, Україна)

ORCID ID: 0000-0002-7463-6664

Анотація. У статті автор проводить аналіз чинного кримінально-процесуального законодавства України, а також думок науковців щодо визначення елементів передумови призначення покарання на підставі угоди про визнання винуватості. Узагальнивши результати дослідження, що стосуються визначення передумов укладення угоди у кримінальному провадженні, зроблено висновок, що така угода може укладатися у разі вчинення кримінального правопорушення, яким шкода заподіюється державним чи суспільним інтересам. Водночас, якщо вчинене кримінальне правопорушення одночасно заподіює шкоду публічним і приватним інтересам, укладення угоди про визнання винуватості можливо лише за наявності згоди потерпілого щодо формулювання підозри чи обвинувачення, правової кваліфікації кримінального правопорушення, узгодженого покарання та порядку усунення заподіяної шкоди. У зв'язку з цим пропонується внести відповідні зміни до Кримінального процесуального кодексу України.

Ключові слова: визнання винуватості, згода, кримінальне провадження, призначення покарання, потерпілий, передумова, угода.

THE AGREEMENT OF THE VICTIM AS A COMPONENT OF THE PREREQUISITES FOR CONCLUDING A PLEA BARGAIN IN CRIMINAL PROCEEDINGS

Maksym Hloba

Postgraduate Student at the Department of Criminal Law

Yaroslav Mudryi National Law University (Kharkiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0002-7463-6664

Abstract. In the provisions of the scientific article, the author analyzes the current criminal procedure legislation of Ukraine, as well as the views of scholars on determining the elements of the precondition for sentencing on the basis of a plea agreement. Summarizing the results of this study, which determine the preconditions for concluding an agreement in criminal proceedings, it is concluded that such an agreement may be concluded in the case of a criminal offense that harms the state or public interests. At the same time, if the committed criminal offense harms both public and private interests, the conclusion of a plea agreement is possible only with the consent of the victim to formulate suspicion or accusation, legal qualification, agreed punishment and the procedure for eliminating the consequences. In this regard, it is proposed to make appropriate amendments to the Criminal Procedure Code of Ukraine.

Key words: plea bargain, consent, criminal proceedings, sentencing, victim, condition, agreement.

ZGODA POKRZYWDZONEGO JAKO SKŁADNIK PRZESŁANKI ZAWARCIA PLEA BARGAINING W POSTĘPOWANIU KARNYM

Maksym Hloba

aspirant Wydziału Prawa Karnego nr 1

Narodowego Uniwersytetu Prawniczego im. Jarosława Mądrego (Charków, Ukraina)

ORCID ID: 0000-0002-7463-6664

Adnotacja. W przepisach artykułu naukowego autor analizuje obowiązujące prawo postępowania karnego Ukrainy, a także opinie naukowców dotyczące określenia elementów przesłanki wymierzenia kary na podstawie plea bargaining (ugody obrończej). Podsumowując wyniki tego badania, dotyczące określenia przesłanek zawarcia plea bargaining w postępowaniu karnym, stwierdzono, że taka угода może zostać zawarta w przypadku popełnienia czynu zabronionego, którego szkoda jest wyrządzona racji stanu lub interesom publicznym. Jednocześnie, jeżeli popełniony czyn zabroniony jednocześnie szkodzi interesom publicznym i prywatnym, zawarcie plea bargaining jest możliwe tylko za zgodą pokrzywdzonego dotyczącą sformułowania podejrzania lub oskarżenia, kwalifikacji prawnej czynu zabronionego, uzgodnionej kary i procedury naprawienia wyrządzonej szkody. W związku z tym proponuje się wprowadzenie odpowiednich zmian w Kodeksie Postępowania Karnego Ukrainy.

Słowa kluczowe: uznanie winy, zгода, postępowanie karne, wymierzenie kary, pokrzywdzony, przesłanka, угода.

Вступ. У зв'язку із прийняттям Кримінального процесуального кодексу України 2012 р. (далі – КПК) у вітчизняне законодавство було введено новий правовий інститут – здійснення кримінального провадження

на підставі угод, різновидом якого є здійснення кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості (п. 2 ч. 1 ст. 468, ст. 472 КПК). У правовій науці зазначається, що це аналог зарубіжної форми компромісних процедур у кримінальному судочинстві, яка отримала назву «plea bargain» і зміст якої полягає у тому, що правопорушник отримує пом'якшення покарання в обмін на його співпрацю зі слідством.

Слід зазначити, що нині цей компромісний механізм вирішення кримінально-правового конфлікту активно використовується у вітчизняній судовій практиці, його загальні показники з 2014 р. тримаються приблизно на однаковому рівні. Найвищий рівень застосування мирової угоди у кримінальному провадженні був у 2013 р. й досягав 13,5% від усіх кримінальних проваджень. Потім активність застосування цієї компромісної процедури дещо знизилася але згодом з'явилася тенденція до зростання: у 2015 р. – 10,10%; у 2016 р. – 9,2%; у 2017 р. – 11,5%; у 2018 р. – 12%; у 2019 р. – 12,2%. Проведений аналіз судової статистики свідчить, що найбільшу кількість вироків на підставі угод про визнання винуватості було ухвалено у кримінальних провадженнях щодо злочинів проти основ національної безпеки (2014 р. – 68,4%; 2015 р. – 59%; 2016 р. – 46,7%; 2017 р. – 33,3%; 2018 р. – 53,1%; 2019 р. – 60,2 %); у сфері господарської діяльності (2014 р. – 47,7%; 2015 р. – 46,2%; 2016 р. – 54%; 2017 р. – 56,8%; 2018 р. – 56,1%; 2019 р. – 56,6%); проти довілля (2014 р. – 33,6%; 2015 р. – 27,3%; 2016 р. – 33,4%; 2017 р. – 30,6%; 2018 р. – 34,1%; 2019 р. – 38,9%); проти громадської безпеки (2014 р. – 44%; 2015 р. – 41,2%; 2016 р. – 39,4%; 2017 р. – 41,4%; 2018 р. – 42,5%; 2019 р. – 37,8%); у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їхніх аналогів або прекурсорів та інших кримінальних правопорушень проти здоров'я населення (2014 р. – 37,3%; 2015 р. – 28,3%; 2016 р. – 31%; 2017 р. – 36,3%; 2018 р. – 32,5%; 2019 р. – 31,2%); у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації (2014 р. – 67,8%; 2015 р. – 48,6%; 2016 р. – 45,3%; 2017 р. – 62,3%; 2018 р. – 67,6%; 2019 р. – 61,3%); проти авторитету органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян і кримінальних правопорушень проти журналістів (2014 р. – 41,6%; 2015 р. – 31,1%; 2016 р. – 32,9%; 2017 р. – 33,7%; 2018 р. – 38,4%; 2019 р. – 36,4%); у сфері службової діяльності та професійної діяльності, пов'язаної з наданням публічних послуг (2014 р. – 35,7%; 2015 р. – 31,3%; 2016 р. – 38,9%; 2017 р. – 40,2%; 2018 р. – 45,1%; 2019 р. – 51,3%). Щороку більше половини вироків ухвалюється на підставі угоди про визнання винуватості у кримінальних провадженнях щодо злочинів проти основ національної безпеки, у сфері господарської діяльності, у сфері охорони державної таємниці, недоторканності державних кордонів, забезпечення призову та мобілізації.

Таке широке використання компромісної процедури на практиці дозволяє стверджувати, що цей механізм вирішення кримінально-правового конфлікту був достатньо позитивно сприйнятий практикою й активно використовується у разі вчинення кримінальних правопорушень певного виду, проте це не означає, що правове регулювання цієї процесуальної процедури є повністю досконалим і що відсутні підстави для її подальшого розвитку та реформування, зокрема в частині призначення покарання у разі досягнення компромісу між підозрюваним / обвинуваченим і прокурором у кримінальному провадженні.

Дослідження правової літератури свідчить, що окремим аспектам укладення угоди у кримінальному провадженні свої праці присвятили багато вчених. Методологічну основу подальших наукових досліджень цієї складної теми заклали такі вчені, як П.П. Андрушко, Р.Ш. Бабанли, В.М. Бурдін, М.М. Васюк, А.А. Вознюк, В.Г. Дрозд, О.О. Дудоров, С.М. Міщенко, В.В. Навроцька, Р.В. Новак, О.В. Плахотнік, Ю.А. Пономаренко, В.І. Тютюгін, М.І. Хавронюк, Ю.В. Шинкарьов та багато інших. Водночас окремі аспекти цієї складної проблеми залишаються малодослідженими, що свідчить про доцільність більш ґрунтовного їх вивчення, зокрема це стосується питання згоди потерпілого на укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні.

Основою частини. Передумова укладення угоди про визнання винуватості визначається у ч. 4 ст. 469 Кримінального процесуального кодексу України КПК, згідно з якою угода про визнання винуватості між прокурором і підозрюваним / обвинуваченим може бути укладена у провадженні щодо:

- 1) кримінальних проступків, нетяжких злочинів, тяжких злочинів;
- 2) особливо тяжких злочинів, віднесених до підслідності Національного антикорупційного бюро України за умови викриття підозрюваним чи обвинуваченим іншої особи у вчиненні злочину, віднесеного до підслідності Національного антикорупційного бюро України, якщо інформація щодо вчинення такою особою злочину буде підтверджена доказами;
- 3) особливо тяжких злочинів, вчинених за попередньою змовою групою осіб, організованою групою чи злочинною організацією або терористичною групою за умови викриття підозрюваним, котрий не є організатором такої групи або організації, злочинних дій інших учасників групи чи інших, вчинених групою або організацією злочинів, якщо повідомлена інформація буде підтверджена доказами.

Угода про визнання винуватості між прокурором і підозрюваним / обвинуваченим може бути укладена щодо кримінальних проступків і злочинів, внаслідок яких шкода завдана лише державним чи суспільним інтересам. Укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні щодо уповноваженої особи юридичної особи, котра вчинила кримінальне правопорушення, у зв'язку з яким здійснюється провадження щодо юридичної особи, а також у кримінальному провадженні щодо кримінальних правопорушень, внаслідок яких шкода завдана державним чи суспільним інтересам або правам та інтересам окремих осіб, у яких беруть участь потерпілий або потерпілі, не допускається, крім випадків надання всіма потерпілими письмової згоди прокурору на укладення ними угоди.

Виходячи з цих положень КПК, можна зробити висновок, що передумовою укладення угоди про визнання винуватості виступає сукупність чинників, а саме: 1) характер вчиненого кримінального правопорушення;

- 2) згода потерпілого на укладення такої угоди; 3) ступінь тяжкості кримінального правопорушення; 4) вид кримінального правопорушення.

Отже, одним із елементів передумови укладення угоди про визнання винуватості є вчинення кримінального правопорушення, яким шкода заподіюється державним чи суспільним інтересам. Вважаємо, що такий підхід до застосування цієї компромісної процедури є цілком обґрунтованим з огляду на існування у КПК іншої форми компромісної процедури – угоди про примирення (п. 1 ч. 1 ст. 468 КПК). Заборона укладення угоди про визнання винуватості за вчинення кримінального правопорушення, яким шкода заподіюється насамперед приватним інтересам, створює додаткову гарантію захисту прав і законних інтересів потерпілого, бо у цих випадках саме потерпілий зазнає несприятливих наслідків від вчиненого кримінального делікту, а тому саме він як жертва протиправного діяння повинен мати пріоритетне право вирішувати, чи заслуговує підозрюваний / обвинувачений пробачення за скоєне, а також чи доцільно пом'якшувати йому кримінальну відповідальність.

Втім, кримінальне правопорушення поряд із державними чи суспільними інтересами може одночасно заподіювати шкоду правам та інтересам окремих осіб. У зв'язку з цим виникає питання щодо можливості застосування компромісних процедур у цих випадках. Насамперед це стосується тяжких та особливо тяжких кримінальних правопорушень, у разі вчинення яких відповідно до ч. 3 ст. 469 КПК можливість укладення угоди про примирення не передбачається. Це не означає, що підозрюваний / обвинувачений позбавлений права на застосування щодо нього компромісної процедури у кримінальному судочинстві. Така можливість існує, бо кримінально-процесуальне законодавство дозволяє укладати угоду про визнання винуватості у таких випадках, але лише за наявності певної умови – згоди потерпілого (ч. 4 ст. 469 КПК). Таким чином, наступним елементом передумови укладення угоди про визнання винуватості у кримінальних правопорушеннях, які одночасно посягають на публічні та приватні інтереси, є волевиявлення потерпілого (Новак, 2015: 64).

Слід зазначити, що у 2012 р. на момент впровадження у кримінально-процесуальне законодавство України можливості укладення угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні у ч. 4 ст. 469 КПК містилася заборона щодо укладення такої угоди у кримінальних провадженнях, у яких бере участь потерпілий. Проте такі обмеження неодноразово піддавалися обґрунтованій критиці у правовій науці (Тітко, 2016: 368–369).

Згодом Закон України від 16 березня 2017 р. № 1950-VIII значно розширив коло випадків застосування цієї погоджувальної процедури, передбачивши у ч. 4 ст. 469 КПК положення, згідно з якими угода про визнання винуватості може бути укладена у кримінальних провадженнях, у яких бере участь потерпілий, за умови надання всіма потерпілими письмової згоди прокурору на укладення такої угоди. Завдяки цим змінам коло кримінальних проваджень, у яких можливо укласти угоду про визнання винуватості, значно збільшилося. Уявляється, що закріплення цієї додаткової умови мало на меті не тільки розширення сфери застосування погоджувальних практик у кримінальному провадженні, а й забезпечення захисту прав та інтересів потерпілого. Проте, як зазначає І.В. Гловюк, умови укладення цього виду угоди у кримінальному провадженні сформульовані так, що не відповідають вимогам юридичної визначеності, бо вони не дають відповіді на питання про те, на що саме потерпілий дає згоду: «на факт укладення угоди про визнання винуватості, чи то він погоджується з формулюванням підозри чи обвинувачення та його правовою кваліфікацією, узгодженим покаранням» (Гловюк, 2017: 40–42).

Якщо тлумачити положення ч. 4 ст. 469 КПК як згоду потерпілого на факт укладення угоди, то, з одного боку, такий підхід законодавця можна визнати обґрунтованим у зв'язку із необхідністю всебічного захисту інтересів потерпілого у кримінальному провадженні. Водночас, з іншого боку, постає питання щодо доцільності існування такої умови з огляду на мету впровадження цієї компромісної форми здійснення кримінального провадження.

Загалом у науковій літературі значення цієї погоджувальної процедури вбачається у забезпеченні інтересів слідства та підозрюваного / обвинуваченого, якими визнаються: для правопорушника – пом'якшення кримінальної відповідальності, а для сторони обвинувачення – швидке вирішення кримінального конфлікту, зниження навантаження на слідчі органи, можливість зменшення бюджетних витрат та економія процесуального часу. Так, на думку О.Г. Добровольської, провадження на підставі угоди про визнання винуватості спрямоване на забезпечення процесуальної економії та спрощення судочинства в Україні (Добровольська, 2013: 150–154). В.М. Лотоцький вважає, що укладення такої угоди повинно сприяти розкриттю злочинів і викриттю винних у їх вчиненні, прискоренню досудового розслідування та судового провадження, поліпшенню становища підозрюваного й обвинуваченого, попередженню злочинів та ін. (Лотоцький, 2013: 288–298). Перевагами цієї компромісної процедури Л.Д. Краснопольська визнає: для обвинуваченого – уникнення невизначеності щодо покарання в суді; для потерпілого – швидке відшкодування заподіяної кримінальним правопорушенням шкоди; для прокурора – економія часу і засобів для доказування винуватості, отримання інформації щодо інших осіб, котрі скоїли кримінальні правопорушення та винуватість котрих не можна довести без показань обвинуваченого, а також можливість усунення перспектив подальших апеляцій (Краснопольська, 2015: 167–175). Позитивними моментами використання такої форми здійснення кримінального провадження, на думку А.С. Трекке, є «істотне спрощення процедури розгляду кримінальних проваджень; зняття надмірного навантаження на правоохоронні органи та суди; скорочення розриву в часі між моментом вчинення кримінального правопорушення та прийняттям винесення судом остаточного рішення; співпраця підозрюваного, обвинуваченого із правоохоронними органами» (Трекке, 2018: 186). Значення угоди про визнання винуватості Р.В. Новак вбачає у диференціації кримінальної процесуальної форми з метою досягнення компромісу між сторонами угоди на взаємовигідних, добровільних, взаємних і спрощених

умовах, що ґрунтуються на матеріально-правових і кримінально-процесуальних критеріях (Новак, 2015: 7). Сутність цієї процедури П.В. Холодило розглядає як «укладення між сторонами обвинувачення та захисту двосторонньої кримінально-процесуальної угоди, предметом якої є суб'єктивне, беззастережне визнання своєї винуватості підозрюваним або обвинуваченим у вчиненні кримінального правопорушення, обов'язки щодо співробітництва у викритті кримінального правопорушення, вчиненого іншою особою, в обмін на узгоджене покарання за умови проведення досудового розслідування та судового розгляду у загальному порядку в разі невиконання угоди» (Холодило, 2017: 66).

Таким чином, відповідно до наукових позицій головною метою впровадження компромісних процедур у кримінальний процес України є задоволення інтересів сторін кримінального провадження, а саме: для держави – це процесуальне спрощення системи розгляду кримінальних проваджень; розвантаження органів досудового розслідування і суду; скорочення витрат із державного бюджету на ведення кримінального процесу; для потерпілого – швидке і повне відшкодування заподіяної йому шкоди; для обвинуваченого – пом'якшення кримінальної відповідальності.

Тож постає питання, чому задоволення усіх цих інтересів повинно залежати насамперед від волевиявлення лише однієї зі сторін кримінального провадження, навіть і найбільш постраждалої від вчинення кримінального правопорушення? Чи не порушується тим самим принцип змагальності та рівності сторін у кримінальному судочинстві? Чи можна визнати таке обмеження прав підозрюваного / обвинуваченого обґрунтованим і доцільним?

Загальноновизнано, що впровадження норм про здійснення кримінального провадження на підставі угод, у т. ч. угоди про визнання винуватості, є запозиченням у кримінально-процесуальне законодавство України зарубіжних практик. У зв'язку з цим вважаємо, що звернення до позитивного досвіду правової регламентації цього питання у країнах, у яких ця форма кримінального судочинства досить давно та широко використовується на практиці, може допомогти віднайти зважене рішення цього питання. Так, аналіз зарубіжного досвіду укладення угоди про визнання винуватості дозволило встановити, що у США та країнах Європи не вимагається згоди потерпілого на розгляд кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості. Потерпілий лише інформується про можливість укладення такої угоди та наділяється правом звертатися до суду із заявою про розмір заподіяної йому шкоди. У деяких країнах, зокрема у Польщі, потерпілий може оскаржити вирок, ухвалений на підставі такої угоди, якщо вважає, що призначене покарання є занадто м'яким. Отже, у зарубіжному праві згода потерпілого не виступає обов'язковою умовою для самого факту застосування компромісних процедур між прокурором і підозрюваним / обвинуваченим, хоча у деяких країнах потерпілий залишається активним учасником цих погоджувальних практик.

У ході наукового дослідження особливостей укладення угоди про визнання винуватості А.С. Трекке вдалося встановити, що у 86% випадків інтерес потерпілих у кримінальному провадженні обмежується «суто матеріальними (компенсаційними) міркуваннями, пов'язаними з відшкодуванням завданої кримінальним правопорушенням шкоди та понесених у зв'язку з цим витрат (на лікування, на поховання тощо). У решті випадків потерпілі керувалися такими міркуваннями, як: відплата, яка виражається у призначенні винному справедливому покарання в короткі терміни; швидке і повне відновлення порушених прав та інтересів потерпілого; забезпечення особистої безпеки, захист прав та інтересів потерпілого, усунення причин і умов, що сприяли вчиненню щодо нього кримінального правопорушення, а також недопущення нового протиправного діяння тощо» (Трекке, 2018: 186). Отже, пріоритетною метою участі потерпілого у кримінальному провадженні все ж таки є прагнення отримати від підозрюваного / обвинуваченого відповідну компенсацію матеріальних і моральних страждань, спричинених кримінальним правопорушенням.

Також не можна не враховувати і факт існування особливого психологічного стану жертви кримінального правопорушення, викликаного вчиненням проти неї протиправного посягання. Як зазначає В. Марчак, психічний стан потерпілого може визначатися «обвинувальною домінантою», негативно-емоційним станом, що виникає у ході кримінального правопорушення і його наслідків (Марчак, 2013: 358). Цей психологічний стан, зумовлений особистими переживаннями, емоціями, почуттями, тяжкою депресією потерпілого, може тривати навіть кілька місяців після вчинення кримінального правопорушення. Цей стан здатний завадити жертві об'єктивно й адекватно оцінювати картину того, що з нею сталося, а також може бути причиною недовіри до правоохоронних органів і суду, внаслідок чого здатний впливати на рішення потерпілого щодо його згоди на застосування відповідних компромісних процедур. Безумовно, побоювання потерпілого щодо незадоволення його інтересів під час укладення угоди про визнання винуватості можуть мати місце, проте вони жодним чином не повинні перешкоджати задоволенню інтересів інших сторін кримінального провадження. До того ж потерпілому, який бажає, щоб кривдник зрозумів його переживання та біль, якнайкраще сприяють зустрічі сторін кримінально-правового конфлікту. Вони можуть допомогти жертві змінити своє ставлення до правопорушника, зрозуміти причини протиправної поведінки останнього, з'ясувати обставини й умови, що посприяли вчиненню правопорушення тощо. Водночас у правопорушника завдяки таким зустрічам (контактам) з'являється шанс попросити пробачення у жертви, виказати своє каяття, що пом'якшує страх потерпілого від обвинуваченого (підозрюваного) (Мельник, Чала, 2013: 229).

Слід звернути увагу також і на те, що сама по собі згода потерпілого на укладення угоди про визнання винуватості не гарантує захисту його інтересів у кримінальному провадженні. Відповідно до норм чинного КПК згода потерпілого щодо укладення угоди про визнання винуватості подається в письмовій формі й адресується прокурору, проте у законі не передбачено жодних вимог до її змісту. Так само, як зазначають

І.В. Гловюк, М.М. Таус, у КПК відсутні норми, які б регламентували умови надання потерпілим такої згоди та визначали б його процесуальні права й обов'язки в разі надання такої згоди тощо. До того ж законодавчі вимоги до змісту угоди про визнання винуватості, передбачені у ст. 472 КПК, не містять жодних положень, що стосуються прав і законних інтересів потерпілого у кримінальному провадженні, зокрема: розміру, обов'язку й умов відшкодування шкоди потерпілому; можливості висловити потерпілому свою позицію щодо правильності встановлених обставин кримінального правопорушення, виду та міри покарання, яке підлягає призначенню обвинуваченому тощо (Гловюк, 2017: 40–42; Таус, 2020: 300–305). Звідси можна зробити висновок, що надання потерпілим згоди щодо самого факту укладення угоди про визнання винуватості не створює додаткових гарантій захисту його прав та інтересів під час застосування цієї компромісної процедури у кримінальному провадженні.

З огляду на це, на нашу думку, з метою належного забезпечення у кримінальному провадженні інтересів не тільки потерпілого, а й суспільства та держави у сфері протидії кримінальним правопорушенням, сприяння підвищенню рівня їх розкриття й ефективності розслідування доцільно під згодою потерпілого розуміти не його згоду на сам факт укладення угоди про визнання винуватості, а його згоду щодо формулювання змісту цієї угоди як обов'язкової умови затвердження такої угоди судом. Проте таке розуміння згоди потерпілого викликає необхідність створення додаткових процесуальних гарантій захисту його прав і законних інтересів під час застосування цієї компромісної процедури. У цьому контексті вбачається доцільним наділити потерпілого правом під час укладення угоди про визнання винуватості заявляти клопотання про розмір заподіяної шкоди й умови її відшкодування, яке обов'язково має бути узгоджене з іншими сторонами цієї угоди – прокурором і підозрюваним / обвинуваченим під час укладення такої угоди, а судом – під час її затвердження. Тобто, як зазначають І.В. Гловюк, М.Г. Твердохліб, доцільно ввести елементи змісту угоди про примирення в угоду про визнання винуватості (ст. 472 КПК), зокрема, щодо обов'язкового узгодження розміру шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, строків її відшкодування чи переліку дій, не пов'язаних із відшкодуванням шкоди, які підозрюваний чи обвинувачений зобов'язані вчинити на користь потерпілого, строків їх вчинення, і тоді, відповідно, визнавати ініціатором скасування угоди про визнання винуватості також потерпілого, про що доцільно внести відповідні доповнення до ст. 476 КПК (Гловюк, 2017: 40–42; Твердохліб, 2016: 358–361).

Також вважаємо, що необхідною гарантією судового захисту та справедливого розгляду кримінального провадження на підставі угоди про визнання винуватості необхідно надати потерпілому реальну можливість довести до суду свою позицію щодо усіх аспектів справи. У зв'язку з цим доцільно було би доповнити ч. 4 ст. 474 КПК положенням, згідно з яким суд під час судового засідання перед ухваленням рішення про затвердження угоди про визнання винуватості у кримінальному провадженні за участю потерпілого повинен з'ясувати думку останнього щодо змісту такої угоди. Тим самим, якщо держава в силу публічного інтересу зацікавлена в досягненні компромісу з підозрюваним / обвинуваченим, задовольняючи його інтереси щодо пом'якшення кримінальної відповідальності, вона має обов'язково піклуватися і про інтереси потерпілого, застосовуючи дієвий механізм відновлення його порушеного права. Отже, якщо під час укладення угоди про визнання винуватості права та законні інтереси потерпілого не будуть захищені належним чином, то суд не може затверджувати таку угоду. Водночас, якщо, незважаючи на позицію потерпілого, угода все одно буде затверджена судом, у КПК доцільно закріпити за потерпілим право на оскарження такого вироку, а саме в частині незадоволення його законних вимог щодо усунення заподіяної шкоди. У зв'язку з цим вбачається доцільним внести зміни до ч. 4 ст. 394 КК, доповнивши її п. 3 такого змісту: «потерпілим, його представником, законним представником, виключно з підстав ухвалення вироку без його згоди щодо розміру шкоди, завданої кримінальним правопорушенням, строків її відшкодування чи переліку дій, не пов'язаних із відшкодуванням шкоди, які підозрюваний чи обвинувачений зобов'язані вчинити на користь потерпілого, та строків їх вчинення; не роз'яснення йому наслідків укладення угоди; невиконання судом вимог, встановлених ч. 6 чи 7 ст. 474 цього Кодексу».

Висновки. Таким чином, вважаємо, що згоду потерпілого на укладення угоди про визнання винуватості доцільно розглядати як згоду потерпілого із формулюванням підозри чи обвинувачення, його правовою кваліфікацією, узгодженим покаранням і порядком усунення заподіяної шкоди. Саме таке розуміння згоди потерпілого під час укладення угоди про визнання винуватості зможе забезпечити належний баланс між захистом публічних і приватних інтересів під час застосування цієї компромісної процедури.

Список використаних джерел:

1. Гловюк І.В. Укладення угод про визнання винуватості: окремі питання у контексті оновлення законодавства. *Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах* : Міжнар. наук.-практ. конф. (10 листопада 2017 р.). Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ. 2017. С. 40–42.
2. Добровольська О.Г. Проблеми інституту кримінального провадження на підставі угод. *Право і суспільство*. 2013. № 5. С. 150–154.
3. Краснопольська Л.Д. Інститут угод про визнання вини в кримінальному провадженні України. *Економіка і право*. 2015. Вип. 28. С. 167–175.
4. Лотоцький М.В. Угода про визнання винуватості: процесуальний порядок укладення. *Актуальні проблеми вдосконалення чинного законодавства України*. 2013. Вип. 31. С. 288–298.
5. Марчак В. Деякі психологічні особливості участі потерпілого в судовому розгляді. *Вісник Львівського університету*. 2013. Сер.: *Юридична*. Вип. 57. С. 352–360.

6. Мельник О.В., Чала О.В. Про деякі аспекти психології потерпілого під час кримінального провадження. *Вісник Кримінологічної асоціації України*. 2013. № 4. С. 226–234.
7. Новак Р.В. Кримінальне провадження на підставі угод в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Харків. 2015. 214 с.
8. Таус М.М. Згода потерпілого на укладення угоди про визнання винуватості: окремі аспекти. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020. № 1 (104). С. 300–305.
9. Твердохліб М.Г. Проблема законодавчого вдосконалення кримінального провадження на підставі угод. *Порівняльно-аналітичне право*. 2016. № 1. С. 358–361.
10. Тітко І.А. Нормативне забезпечення та практика реалізації приватного інтересу в кримінальному процесі України : дис. ... докт. юрид. наук : 12.00.09. Харків, 2016. 484 с.
11. Трекке А.С. Кримінальне провадження на підставі угоди про визнання винуватості : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Ірпінь, 2018. 247с.
12. Холодило П. В. Кримінальне провадження на підставі угод про визнання винуватості : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Київ, 2017. 296 с.

References:

1. Hloviuk I.V. (2017). Ukladennia uhod pro vyznannia vynuivatosti: okremi pytannia u konteksti onovlennia zakonodavstva [Conclusion of plea agreements: some issues in the context of updating the law]. *Teoriia ta praktyka protydii zlochynnosti u suchasnykh umovakh*: Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (10 lystopada 2017 roku). Lviv: Lvivskiy derzhavnyi universytet vnutrishnikh sprav. S. 40–42.
2. Dobrovol'ska O.H. (2013) Problemy instytutu kryminalnogo provadzhennia na pidstavi uhod [Problem of the criminal proceedings on the basis of agreements]. *Pravo i suspilstvo*. № 5. S. 150–154.
3. Krasnopolska L.D. (2015) Instytut uhod pro vyznannia vyny v kryminalnomu provadzhenni Ukrainy [Legal rule of innocence in criminal production of Ukraine]. *Ekonomika i pravo*. Ser. 18. Vyp. 28. S. 167–175.
4. Lototskyi M.V. (2013) Uhoda pro vyznannia vynuivatosti: protsesualnyi poriadok ukladennia. *Aktualni problemy vdoskonalennia chynnoho zakonodavstva Ukrainy* [Confession of guilt agreement: procedural order of concluding]. Vyp. 31. S. 288–298.
5. Marchak V. (2013) Deiaki psykholohichni osoblyvosti uchasti poterpiloho v sudovomu rozghliadi [Some psychological characteristics of the victim's participation in the trial]. *Visnyk Lvivskoho universytetu*. Ser.: Yurydychna. Vyp. 57. S. 352–360.
6. Melnyk O.V., Chala O.V. (2013) Pro deiaki aspekty psykholohii poterpiloho pid chas kryminalnogo provadzhennia [About some aspects of the victim's psychology during criminal proceedings]. *Visnyk Kryminolohichnoi asotsiatsii Ukrainy*. № 4. S. 226–234.
7. Novak R.V. (2015) Kryminalne provadzhennia na pidstavi uhod v Ukraini [Criminal Proceedings on the Basis of Agreements in Ukraine]. Dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Kharkiv. 214 s.
8. Taus M.M. (2020) Zghoda poterpiloho na ukladennia uhody pro vyznannia vynuivatosti: okremi aspekty [Victim's consent to conclude a plea agreement as a tool to widen the scope of the institution of the agreement in criminal proceedings: certain aspects]. *Naukovyi visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav*. № 1 (104). S. 300–305.
9. Tverdokhlib M.H. (2016) Problema zakonodavchoho vdoskonalennia kryminalnogo provadzhennia na pidstavi uhod [The problem of legislative improvement of criminal proceedings on the basis of agreements]. *Porivnialno-analitychne pravo*. № 1. S. 358–361.
10. Titko I.A. (2016) Normatyvne zabezpechennia ta praktyka realizatsii pryvatnoho interesu v kryminalnomu protsesi Ukrainy [The regulatory support and practice of private interest realization in the criminal procedure of Ukraine]. Dys. ... d-ra yuryd. nauk: 12.00.09. Kharkiv. 484 s.
11. Trekke A.S. (2018) Kryminalne provadzhennia na pidstavi uhody pro vyznannia vynuivatosti [Criminal proceedings on the basis of an agreement on the recognition of guilt]. Dys. ... kand. yuryd. nauk : 12.00.09. Irpin. 247 s.
12. Kholodylo P.V. (2017) Kryminalne provadzhennia na pidstavi uhod pro vyznannia vynuivatosti [Criminal proceedings based on a guilty plea agreement]. Dys. ... kand. yuryd. nauk: 12.00.09. Kyiv. 296 s.

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.4.1.20>

МОВНИЙ СВІТ ПОЕТИЧНОГО ІДЮСТИЛЮ ІВАНА ПЕРЕПЕЛЯКА

Вікторія Горенко

аспірантка кафедри української мови і літератури

Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди (Харків, Україна)

ORCID ID: 0000-0003-2697-2214

Анотація. У статті втілено задум дослідити художньо-творчий потенціал мовної особистості Івана Перепеляка, що сприймається у різноманітному накопиченні ідей, образів, ситуативних сцен, емоцій тощо. Аналізуючи ідіостиль художника слова, варто не забувати єдність і цілісність письменницької концепції на тлі художньо-семантичної тканини творчості, враховувати органічну внутрішню взаємопов'язаність і взаємозалежність її елементів. У поезіях І. Перепеляка важливу функціональну роль відіграють художні тропи. Епітізація, метафоричність найчастіше пов'язані з асоціаціями у свідомості ліричного героя, і це зіставлення породжує метафору, метонімію, синекдоху, символ, порівняння, художній паралелізм тощо.

Ключові слова: ідіостиль, естетизми, вербалізація, концепт, епітізація, метафоричність, асоціативні домінанти.